١١ نجی نومر. ١٣٢٤ سنه. ٥ صفر. شنبه. ١٩٠٦ سنه. ١٨ مارت. ١ نجی بیت.

یولدز

اعلانلر

اوچون هر یول چاماسندن
بر مرتبه باصدرمق اوچون
٨ تین ویل بوینچه باصدرمق
اوچون ٣ صوم آلنور.
اداره خانه‌مز شهر قزانده
بورنایف مسجدی قارشنده
ایرته برله ساعت ٨ دن
کوندز ٢ گه قدر آچق
بولاچقدر.

بهاسی:
آلوچیغه طابشرلمق شرطی
ایله بر یل اوچون ٣ صوم،
یارتی یل اوچون ١ صوم
٥٠ تیینلر. بره‌ملب
هر نسخه‌سی ٥ تیینلر.

ЕЖЕНЕДѢЛЬНАЯ ГАЗЕТА
„ЮЛДУЗЪ"
Цѣна 3 руб. на
годъ.
Адресъ Редакціи:
Казань, Екатери
нинская ул.

هر آتناده بر وگاها ایکی مرتبه چغاچق ادبی، فنی، معاشی وسیاسی جریدهٔ ترکیه‌در.

جمعیت علمیه.

(لیگا اوبرازوۋانیه)

پیتربورغده بولووی فرض قیلنغان جمعیت علمیه‌نك برنچی مجلسی ٤ نچی مارتده واقع بولمش ایدی. مجلسکه (٦) ملك قدر کشی جییلوب بیك کوب اشلر کیگاش قیلنغاندن صوك پولیسه‌میستر کیلوب کروب مجلسنی تمام بوزمش. آنك حضورنده‌ده طوقتامیچی بر آز مشاوره قیله‌شلر. آخرنده پولیسه‌میستر مجلس اهلینه: «طارالماسه‌گز قورال ایله طاراتاچقمن» دییوب آفتق سوزلرینی ئه‌یتمش. ایشکدن قوراللی پولیسیسکیلر کوب کره باشلاغاچدن خلق طارالا باشلامش. طارالغان آراده بر آوزدن مفروض نظامنامه‌نی قبول ایتوب اوّلگی کامیسیه‌نی موقتاً اداره اعضالغینه صایلامشلر. جمعیتنی رسمیتکه چغارمق اوچون ایمدی فقط تیبشلی اورنینه عرضحال بیره‌سی قالمش. عرضحال شاید قبول ایتلور. چونکه آنده حکومتکه خلاف هیچ بر نرسه یوقدر. پولیسه‌نك مجلسنی یابووی کوب کشی جییلو سببلی سیاسی برخفی اشلر بولماسون دییوب کنه بولسه کیره‌ك. بوقسه حاضرده‌توره‌لر علوم ومعارفکه قارشی طورغان کبی کورنمیلر. بو جمعیت تدبیر وهر کاننده سیاست، دیانت ومعیشت اشلرینه هیچ قاتشمیدر. بار مقصودی خلقنی اوقوتو، آغارتو، خلق آراسنده علوم ومعارف نشر قیلودر. تأسیس قیلناقالسه، تبریك ایله برابر رواج ودوامینی جان ودلدن آرزو ایته‌مز.

پولیسه کیلوب ییتکانچی اوشبو جمعیتنك حصولینه باشلاب طرشوب یوروچیلردن (فالبورك)نك لائحه‌سی تماما اوقولوب مجلس طرفندن تحسین ایدلمشدر. بو لائحه بوینچه جمعیت اداره‌سنده بولغان مکتبلر دورت طبقه بولاچقدر: برنچی طبقه‌سی ابتدائی دورت یللق بولوب آنده بالالر (٨) نچی یاشدن (١٢) نچی یاشلرینه اوقویاچقلردر. بو برنچی طبقه‌ده هر قومنك بالالری هر فننی اوز تللرنده اوقویاچقلردر. بالالرغه تربیهٔ دینیه‌ده هر ملتنك اوز نچه اوشبو طبقه‌ده کوبره‌ك بیرله چکدر.

ایکنچی طبقه رشدی ینه دورت یللق بولوب آنده شاگردلر (١٢) نچی یاشلرندن (١٦) نچی یاشلرینه قدر اوقویاچقلردر. بو طبقه‌ده فن درسلری روسچه بولووی معقول کوریله‌در.

اوچنچی درجه‌سی طبقهٔ اعدادیه ینه دورت یللق بولاچقدر. بو مکتبلرده طلبه (٢٠) نچی یاشلرینه قدر اوقویاچقلردر.

دورتنچی درجه‌ده طبقهٔ عالیه‌سی اوچون ینه دورت یل چاماسی تعیین قیلنمشدر. بو طبقه دورت بیش تورلی شعبه وفاکولتیتلرگه تقسیم قیلناچقدر. معلوم اولدیغی اوزره بو طبقه‌ده هر شعبه‌ده تورلی خصوصی فنلردن تدریس قیلنوب شاگردلر تورلی الوغ فنلرگه آیرلاچقدر. مثلا بو طبقه مکتبلرنده اوقوغان کشیلر طبیب، یوریست، پیدا گوك، حکیم، مهندس، مؤرخ، فیلوسوف وعالم السنه اسملرنده تورلی متفنن ومتخصص بولوب چغاچقلردر.

بو فکرلر حاضرگه فقط خیال وفرض بولسه‌لرده نا معقول توگلدرلر.

فالبورکنك بیانینه قاراغانده تعلیم وتعلم عمومی بولغان تقدیرده بوتون روسیه‌ده ابتدائی شاگردلر (١٤) میلیون، رشدیلر (١٢) میلیون، اعدادیلر (١٠) میلیون وعالیلر (٨) میلیون بولورغه تییشلیدرلر. حال بوکه حاضرگه قدر روسیه‌ده ابتدائی شاگردلر فقط (٤) میلیون، رشدیلر فقط (٥٠٠،٠٠٠)، اعدادیلر فقط (٢٠٠،٠٠٠) وعالیلر فقط (١٠،٠٠٠) مقدارنده ایمشلر.

کتبخانه‌لر.

قزان شهرنده بو سنه اهل اسلام اوچون شهر طرفندن بر کتبخانه آچلدیغی گازیتلرده یازلمش ایدی.

محرری بو کتبخانه‌نك مباشری وفخری ناظری اولدیغندن یولدز اداره‌سینه کوب طرفلردن استفسار خطلری کیلمکده‌در. هر طرفدن کتبخانه‌نك نی روشده آچلدیغنی ونظامنامه‌سینی صوریلر. کوب شهرلرده حتی بعض آوللرده کتبخانهٔ اسلامیه آچونی فکر وفرض قیلالر ایمش. بو خصوصده هر برسی یولدزده تفصیلات یازونی اوتنه‌لر.

شول سببدن یولدزنك اوشبو نومرنده کتبخانه‌لر خصوصنده بر آز معلومات بیرونی معقول کوره‌مز.

قزان کتبخانهٔ اسلامیه‌سی اوشبو روشچه آچلدی: (١٩٠٣) نچی سنه‌ده شهر اوپراۋاسینه اوشبو مالده بر اعلامنامه بیرمش ایدم: «قزان

اهالیسنڭ اوچدن بر قدریسی اهل اسلام اولدیغی معلومدر. بو اهل اسلام شهرنڭ خرجاتلرینی کوتەروده روسلر ایله بر درجەده اولدقلری حالده شهر صوماسندن آنلر فائدەسینه بیك آز آقچه صرف قیلنادر. جملەدن بر، شهرنڭ عمومی کتبخانەسینه اوچ مڭ صوم قدر آقچه طوتلادر. دیمككه هر یلده بو کتبخانه اوچون مسلمانلردن بر مڭ صوم آقچه جییلادر.

حال بوکه مسلمانلرنڭ بو کتبخانەدن هیچ فائدلانغانلری یوقدر. چونکه اول کتبخانه اسلام محلەلرندن بیك یراقدر. یاقن بولغاندەده آنده مسلمانلر اوچون اسلام کتابلری وترکی گازیتلر یوقدر. عدالت بوینچه بو کتبخانەنی شهرنڭ اورتاسینه کیتروب بر بولمەسینی اسلام کتابلرینه مخصوص ایتمەلی، یاکه اسلام محلەلری آراسنده مسلمانلرنڭ اوزلرینه مخصوص بر شعبه آچمالی» شهر اوپراۋاسی بو اعلامنامەنی دوما مجلسینه عرض قیلدی. مسلمان گلاسنیلرنڭ بعضلری بو اشنی خلاف کورسەلرده، دوما مجلسنده سکوت قیلدیلر. روس گلاسنیلر ایسه، بو کیکاشنی بیك معقول طابدیلر. تنبیه قیلوب خاطرگه کیترگانمز اوچون هم یوز نسخه کتابنی کتبخانەنڭ اسلام شعبەسینه سرمایه ایتوب وقف قیلغانمز اوچون دوما تشکر قیلدی.

دومانڭ قراری گوبیرناتورغه تقدیم قیلندی. گوبیرناتور بونی آرتق تفتیش ودقت قلمیچی تصدیق قیلدی چونکه اول کونلرده حاضرگی وقت کبی بولماسەده، دنیانڭ هواسی آز راق بازغەئەیلەنه باشلاغان ایدی. مشرق طرفندن قویاش قار وبوزلرنی بیك قاتی قزدرا باشلاغان ایدی.

دوما بو اشنی فعلیتکه چغارو اوچون بزنی کتبخانه کومیتیتنڭ چلینلگینه صایلادی. کومیتیت طرفندن کتبخانەنی آچوده بزگه طابشرلدی. شول روشچه قزانده اوشبو سنه ٢ نچی غینوارده کتبخانۀ اسلامیه آچلدی. بو کتبخانەنی آچو خراجاتی اوچون شهر صوماسندن (٥٩٠) صوم تعیین قیلنمش ایدی. ایمدی هر سنه اوچون (١٠١٠) صوم تعیین قیلناچقدر. بو آقچه کتبخانەنڭ فاتیرینه ودائمی ناظرینه وخادمینه صرف قیلنادر. هر یلده یکرمی تورلی روسچه و ١٥ تورلی اسلامچه گازیتلر وهر تورلی کتابلرده اوشبو صومادن آلناچقدر. بو کتبخانه حاضرده هر کون کوندز ساعت (٢)دن کیچ ساعت (٨)گه قدر آچقدر. کونده آلتمش یتمش قدر کشی کروب کتاب وجریدەلر اوقوب چقمقدەدرلر. غینوارده جمعا (١٦٨٠) وفیۋرالده (١٦٤٠) کشی کروب استفاده قیلمشلردر. خلاف کوروچیلر طرفندن‌ده بر نیچه کشی کروب تفتیش قیلوب چقدیلر. لکن ضررلی اش طابمادیلر نی طابسونلر؟ کتبخانەده شرع وعقلغه خلاف هیچ بر اش بولو احتمالی یوقدر. شویلەایسەده فهمسز کشیلر باشده بوندن بیك قورقمش ایدیلر. بو کتبخانەگه اهل همت طرفندن بیك کوب کتابلر وقف قیلندی. حاضرده مڭدن زیاده تورلو کتاب موجوددر. ینه بیرونی وعده قیلغان کشیلرده کوبدر.

کتاب وقف قیلوچیلرنڭ هر برینه عمومی کتبخانەنڭ کومیتیتی تشکر قیلادر. هر بر واقفنڭ اسملری کیلەچکده یولدزغه درج قیلناچقدر. روسیەده شهر کتبخانەلری اوچون مخصوص بر نظامنامه یوقدر. بو کتبخانەلرنڭ هر برسنده هر تورلی کتابلرنی قویمق ممکندر. فقط روسیەده طبع ونشری ممنوع قیلنغان کتابلر کتبخانەلردنده ممنوعدرلر. حاضرده شهرمزنڭ الوغ کتبخانەسنده سیگز یوز قدر کتاب، اشکافلری' مهرلەنگان. حالنچه طورادر. آنلردەغی کتابلرنی خلقغه اوقورغه بیرورگه رخصت یوقدر.

ممنوع بولماغان کتاب وگازیتلر شهر کتبخانەلرندن هیچ ممنوع توگلدرلر.

اما خصوصی آچلغان کتبخانەلرده مطبوعاتنڭ ایسکی نظامی بوینچه بوقدر ایرکنلك یوقدر.

شول سببدندرکه قزان مسلمانلری اوچون کتبخانۀ اسلامیەنی شهر واسطەسی ایله آچو مناسب کورلمشدر. خصوصی کتبخانه وقرائتخانەلر آچو خصوصنده بولغان حکملر مطبوعات نظامنامەسینڭ (١٧٥) نچی مادەسنده بیان قیلنمشدر. بو مادەنڭ شرحلرنده ایرکنچلکلر کوب یوقدر. هر فقرەسنده بر رطغز وقسنقیلق باردر. ایرکنچیلككه خلاف بولغان نظاملر ١٧ نچی اوکتەبر مانیفیستی بوینچه تیز نسخ قیلنورغه تییشلی اولدیغندن مذکور (١٧٥) نچی مادەدەگی تفصیلاتنی یولدزده ترجمه قیلوب شغللەنمەدك. لکن بلمك لازمدرکه اول نظامنڭ حکملری مملکتمزدە هنوز اعتبارده‌درلر. قوتلری آرتماسه، کیمیگانی یوقدر.

اوشبو قزان کتبخانەسی روشنده اهل اسلامی کوب بولغان شهرلرنڭ هر برسنده کتبخانۀ اسلامیه آچمق ممکندر. بونڭ اوچون مسلمان گلاسنیلر اتفاق ایله شهر دومالرینه اعلامنامه بیك تیدشلیدر.

آیرم آچو مشکل بولغانده‌ده موجود کتبخانەلرگه بر نیچه اشکافنی اسلام کتابلرینه تعیین قیلدروب هر سنه شهر صوماسندن برر یوز صوملق مطبوعات اسلامیه آلدرمق ممکندر. شول روشچه هر یل کتابلر وگازیتلر کوبەیوب، بارا طورغاچ آیرم بر شعبه ایتوب آچارلق‌ده بولور. بو اشلر اوچون آرتق حریتلر لازم توگلدر. ایسکی نظاملر بوینچەده بو اشنی میدانغه چغارمق بیك ییگلدر.

اصول تعلیم.

اصول تعلیم فنی (دیداکتیکه) عمومی پیداگوگیکەنڭ بر کیسەگی حکمنده‌در.

اصول تعلیمده اوقوتونڭ درست بولووینه، تیز بولووینه هم مقصودقه موافق روشده بولووینه کیرەکلی بولغان قاعدەلر بیان قیلنادر. دیداکتیکەنڭ علم روح، منطق، فلسفه، تشریح وحفظ صحت فنلرینه مناسبتی بیك کوبدر. اصول تعلیمنڭ کوب قاعدەلری اوشبو فنلردن چوبلەنوب جمع قیلنمشدر. تعلیمنڭ آسانلق ایله و مقصودقه موافق روشده یورتلووینڭ اوچ شرطی باردر: برسی تعلیم ترتیبلری دیداکتیکه قاعدەلرینه موافق بولمق، ایکنچیسی مکتبنڭ بناسی واچکی نظاملری معقول روشده قورلغان بولمق، اوچنچیسی معلمنڭ هر بر حالی شاگردلرگه معقول روشده تأثیر ایتەرلك بولمق. اوشبو اوچ شرط اعتبارچه (دیداکتیکه) فنی اوچ قسمگه بولنمشدر.

برنچی قسم تعلیم ترتیبلری خصوصنده تعلیمنڭ (٤) تورلی فائدەسی.

تعلیمنڭ فائدەلری باردر:

برسی شاگردنڭ ذهنی آچلوب عقل وفکری آرتو. ایکنچیسی شاگردنڭ معلوماتی یعنی بلگان نرسەلری کوبەیو، اوچنچیسی دیانتی قوتلەنوب اخلاقی کورکەملەنو، دورتنچیسی گەودەسی ضررلانمیچی سلامت قالوب طبیعی روشده طازارو. بو فائدەلرنڭ اولگیسی (ترقیٔ معنوی)، ایکنچیسی (ترقیٔ مادی)، اوچنچیسی (ترقیٔ خلقی)، ودورتنچیسی (ترقیٔ دینی) دییوب آتالورلر.

معلم شاگردده بو ترقیلرنڭ هر برسینڭ برگه قوّتلەنووینی اویلاب تعلیم قیلورغه تییشلیدر. معلوماتی بولمیچی فقط ذهنی گنه آچلغان بالافکر، فکر دییوب یوروب دین ودنیا علملرینڭ هر برسندن محروم قالغان نادان شاگردلرگه اوخشاب بیك قزغانچ حالدە بولادر. قوری معلوماتنی کوکلگه بیکلەگان کشینڭده علمی کوبسنچه علم نافع بولمی قالادر.

هر کون شاگردنڭ معلوماتیده آرتا بارمالی، شول معلوماتی نسبتنده فکریده آرتا طورمالی. معلوماتی بولغان اشلرده فکرینی همان یورتوب معلوماتی بولماغان اشلرده فکر قیلودن وقتی ییتکانچی انصاف قیلورغه اویرەنمەلی. معلومات اوزی گنەده کوبسنچه فکرنڭ اشلەوینی لازم ایتەدر.

امّا اگرده معلمده، بیرگان معلوماتینه مناسبتلی بولغان فکرلرنی یالغاب بیبەرسه، شاگردلر اوچون بیك فائدەلی بولور.

مثلا «کورکەم خلقلی بولورغه کیرەك» دیگان معلوماتنی هر کم بلەدر. امّا واقعده اوزینڭ میعشتنده کورکەم خلقلی بولغان کشی بیك آزدر. نی اوچون؟ — چونکه بلگان معلوماتینی فکرلاب اوزینڭ معیشتندەگی حاللرده معلوماتینی یورتورگه کوب کشی اویرەنمی وملکەلەنمی قالغان بولادر. بالالرغه ایسرتکیچ اچونڭ سلامتلککه ضرری بارلغینی اوستدن گنه ئەیتوب کیتو معلومات بیرودر بو سوزنی بالا فرق قات تکرار قیلسەده، زور ایغاچ مسکرات استعمال قیلمی قالووینه فائدەسی یوقدر.

امّا اگرده معلم خمر اچو سببلی بولغان آورولرنی وشول آورولر سببلی اشدن چغوب دنیا وآخرتی خراب وهلاك بولغان کشیلرنی کورسەتوب دلیللر مثاللر وواقعه ایلە بالانڭ فکرینی اویاتسه، بالالرنڭ عمری بوینچه خمر ذاتینی استعمال قیلماسلق بولوب چغولری احتمالدر.

پیغمبرمز محمد علیه السلام نڭ: «بلگانگز روشچه عمل قیلوب علمگزنی رعایه قیلگز، علم قاعدەلرینی تلدن سویلەوچی گنه بولماگز». دیگان حدیثی اوشبو قاعدەگه اشاره بولمق کیرەك.

حاصل کلام شاگرد هر بر معلوماتینی فکرلی فکرلی اوّلگی معلوماتینه واوزینڭ کیلەچکدەگی معیشتینه وباشقه نرسەلرگه تطبیق قیلوب بر معنی چغارورغه هر وقت اویرەنە بارمق تییشلیدر.

معلم بو خصوصده ییتەکچی وهدایتچی بولا بارمق کیرەکدر. معلم شاگردلرگه فقط معلومات سویلەمك یاکه فقط فکرلر فکرلەتمكده خطادر. هر ایکیسی بر درجەده آلوب بارلمق تییشلیدر.

پیغمبرمزنڭ (عمل قیلنماغان علم یاغمورسز بولوت کبیدر) دیگان حدیثیده فقط عبادتکه اشاره توگل، بلکه بلگان معلومات بوینچه یورمەودن نهیدر. چونکه علم، فقه که وعمل، عبادتکه مخصوص توگلدر.

علمده عملده دنیا علملرینیده دنیا عمللرینیده شاملدرلر. (علم ایکی تورلیدر: برسی تەنلر علمی یعنی دنیاده تەننی هر تورلی آفتلردن صاقلاب راحت تربیه قیلو علمی آندن صوکره دینلر علمیدر.) دیگان حدیثده علم دیگان سوزنڭ دین علمینه گنه مخصوص بولماغانلغی بلکه هر بر فنون دنیاویەگه شرعا اطلاق قیلنغانلغی بیك ظاهردر.

مکتب ومدرسەلرده شاگردلرنڭ (ترقیء معنوی) سینەده بیك دقت قیلورغه تییشلیدر. تاکه هر اشنده طوغری فکر قیلورغه تمام ملکەلەنسون. تحصیل علمدن طوقتاغاچده طوغری فکرلی کشیلردن بولسون.

آندن باشقه مکتب ومدرسەلرده شاگردلرنڭ دیانت واخلاق جهتلرینەده هم اعضالرینڭ سلامت اوسووینه وقوّهٔ بدنیەنڭ آرتووینەده بیك اعتبار قیلنمق تییشلیدر.

بونلر ایسه ترقیء خلقی ایلە ترقی بدنی جهتلریدر. شاگردنی اوشبو دورت تورلی ترقینڭ هر برینه آساتلق وییکلك ایلە ایرشدرمك اوچون اصول تعلیم حکملرینی بلمك لازمدر.

اصول تعلیمنڭ حکملری.

اصول تعلیمنڭ اساس ونیگز بولغان حکملری (۱۵) در:

۱) (تدریج تعلیم) یعنی بالالرغه معلوماتنی درجه درجه ایتوب بیرمك اوّلگی درسلرده معلوماتنی بیك آز بیروب بالانڭ ذهنی آچلغان صاین آز آز آرتدرا بارمق،

۲) (اعتبار طاقت) یعنی بیرلگان معلوماتنی آڭلارغه بالالرنڭ فهمی ایرشونی اعتبار قیلمق. بالالرنڭ ذهنی ایرشمسلك معلوماتنی بیرودن صاقلانمق،

۳) (رعایهٔ شخص) یعنی بالالرنڭ بعضلرینه مخصوص بولغان زیرەكلك وآڭغرالقنی خلق وطبیعتنی رعایه قیلمق،

۴) (استعمال فکر) یعنی تعلیم وقتنده شاگردلرنڭ اوز فکرلرینیده یورتدرمك،

۵) (استعمال حواس) یعنی تعلیمده ممکن قدر شاگردلرنڭ بلو قوراللرینڭ کوبرەگینی استعمال قیلمق. مثلا هر بر معلوماتنی کتابدن کوزی ایلە کوروبده اوقوسون، قولاغی ایلە معلم آغزندنده ایشتسون، لازم بولغانده یازوبده قویسون.

۶) (تمثیل وتنظیر) یعنی بیرلگان معلوماتنڭ دنیادەغی مثال یا اوخشاشینی بالفعل وعیاناً کورسەتمك،

۷) (قیاس مجهول) یعنی بالانڭ بلمەگان معلوماتینی ممکن قدر اوّلدە بلگان معلوماتینه چاغشتروب بلدرورگه طرشمق،

۸) (تقدیم اسهل) یعنی ممکن قدر شاگردلرگه اوّلدە ایڭ آسات وییڭل درسلر بیروب آورراق بولغان معلوماتنی صوڭغه قالدرمق.

۹) (تحقیق وتعریف) یعنی هر بر معلوماتنی ممکن قدر حقیقتی ایلە تعریف قیلوب کورسەتمك.

۱۰) (اثبات وتعلیل) یعنی هر بر حکمنڭ ممکن قدر دلیل وسببلرینی سویلەمك،

۱۱) (استنطاق) یعنی ممکن قدر اوقوغان معلوماتینی شاگردنڭ آڭلاغانی مقدارنده اوزندن سویلەتوب تقریر قیلدرمق،

۱۲) (تطبیق) یعنی شاگردنی معلوماتی بوینچه بالفعل عمل قیلدرمق،

۱۳) (بیان مناسبت) یعنی هر بر یاڭغا معلوماتنڭ شاگردنڭ اوّلگی معلوماتینه بولغان مناسبتینی سویلەمك،

۱۴) (بیان غایه) یعنی تعلیم قیلنغان علم وهنردن مقصود وغایه، نی ایدکینی شاگردلرگه آڭلاتمق،

۱۵) (تحریك شوق) یعنی هر درسده شاگردلرنی درسدن بیزدرمیچه، ممکن قدر اوقورغه وطڭلارغه شوق وهوسلرینی آرتدرورغه طرشمق.

شاگردلرنڭ ذهنلرینی بوزماسدی روشنلك تیزلك ایلە تعلیم قیلمق وشاگردلرده تعلیمدن مقصود بولغان ترقیلرنی کورمك اوچون معلم اوشبو حکملرنڭ هر برسینی رعایه واعتبار قیلمق شرط ولازمدر.

بو حکملرنڭ هر برسی اوز بابلرندە صوڭره تفصیل قیلنورلر.

اصول تربیه. (پیداگوگیکه).
تربیهٔ بدنیه.

جان، ذهن، عقل وفکر سلامت بولمق اوچون تەننك سلامتلگی شرطدر. تەندە بر آورو یا ضعیفلك بولووی جان اشلرینه بیك تیز اثر ایتەدر.

تش یا باش کبی بر اعضا آورتقان زماندە ذهننك چووالغانی هر کمنك معلومی بولسه کیرەك. ایسکی زمان حکیملرندن قالغان سوزدرکه: «سلامت جان سلامت تەندەگنه طورادر.» دیمشلردر.

بالانك تەنی‌دە جانی‌دە تربیەگە محتاجدر. تەن تربیەسی جان تربیەسندن اوّل باشلانمق تییشلیدر. خصوصا بالانك اوسكان زمانلرندە تەنینە هیچ بر کیمچیلك کیترمەمك لازمدر.

اولەن ذاتینك سلامتلك ایلە کامل اوسەکلگی اوچون بیش شرطی بارلغی معلومدر: (یوشلك، طامر نیگزی، هوا، یاقتیلق ویلیلق). آدم بالاسینك سلامتلك ایلە کمالاتکە ایرشمکلگی اوچون ایسه، اون شرطی باردر: (طعام، شراب، هوا، لباس، نظافت، حرکت، استراحت، تشلرنك صحتی، مینك سلامتلگی، صحت عمومیه).

طعام وشراب.

۱) انسان ترك وقتن هر بر عمل وحرکتی اوچون اوزینك بدننن گی قان وباشقه مایەلرینی کیمتەدر. چونکه انساننغی هر بر قوّت اوپکەگە آلنغان صولش هواسی ایلە قانینك یانوودن حاصل بولادر. نیتەکه پار وایلیکتر ماشینالرینك حرکتی اوچون بر ذاتنك یانوب قزولق حاصل بولووی کیرەك بولادر. شونك کبی آدمینك قوّتی اوچون‌دە قانی یانمق لازمدر.

یانغان قاننك تونونی صولش هواسی ایلە برگه آوزدن چقادر. شول سببدندرکه آوزدن چقغان صولش ایکنچی قات صولارغه هیچ یارامیدر. تەرەزە وایشکلری یابق بولمەدە کوب کشی بولغانن هوانك بوزلووی آوزدن چقغان صولشنك کوبەیووندندر.

کشینك آش وصو تناول قیلمقلغی بدننن کیمیگان مادەلرینی یا کْغارتو اوچون کیرەك بولادر. اگردە بر کشی آشامی اچمی طورسه، ترکلگی وقوّتلری اوچون تەننن گی زاپاس مادەلری کیمیدر.

شول سببدن آچ طورغان یا که کیرەك قدر آشی اچە آلماغان کشی همان آرقلیدر. تەننن گی زاپاسی تمام بتکانچی طورغان کشی آچلقدن اولەچگی هر کمگه معلومدر.

شونك اوچون انسان هر کون بر مقدار طعام تناول قیلمەغه مجبوردر. طعام ییمك کشینك بالا، صبی، وغلام وقتلرنن بیگرەك‌دە لازمدر. چونکه اول وقتن ترکلگی اوچون لازم بولغانی کبی گەودەسی اوسو اوچون‌دە طعام لازمدر.

۲) دنیادە تورلی طعام باردر. الوغلر اوچون یاراقلی بولغان طعامنك همەسی‌دە بالالر اوچون یاراب بتمیدر.

یاش بالانك تشلری بولمیدر. معدەسی یعنی آش قازانی ضعیف بولادر. شونك اوچون یاش بالاغه الوغلر طعامینی آشاتو بیك ضررلیدر. یا کْفا طوغان بالا اوچون حکمت الهیه طعامنی اوزی تعیین قیلمشدر. بو ایسه هر کمنك معلومی اولان آنا سوتیدر.

سوتندە بالا اوچون لازم بولغان هر بر مادە خلق قیلنادر. سوت بالا اوچون هم طعام هم شرابدر. لکن بو سوت‌دە بالانك زورایووینه قاراب حکمت خدا ایلە همان اوزگەرە بارادر.

۷نچی آیینه چققانچی بالاغه آنا سوتندن باشقه هیچ بر طعام بیرلمەسکە تییشلیدر.

۷نچی آیندن باشلاب آز آز صغر سوتی یا که یومشاق طعام بیرە باشلامق ممکن بولور.

بر یل طولماس بورون بالانی آنا سوتندن آیرو هیچ یارامیدر. بالانی سوتدن آیرغاندە بیك تدریج قیلمق یعنی آقرن آقرن سوت بیرونی کیمتمك لازمدر. تش چقا باشلاغان وقتدە آیرو بالا اوچون بیك ضررلیدر. سوتدن آیرغانچی بالانی باشقه طعاملر آشارغه اویرەتمك لازمدر. چابلغان یومشاق ایت، کیبتروب اوولغان کومەچ بوتقاسی کبی طعاملرنی بو وقتلردە بالالرغه آشاتو ممکندر. اوچ یاش طولغانچی بالانی بیك ییگل طعاملر ایلە تربیه قیلمق تییشلیدر. ٤ نچی یاشندە بالا الوغ کشیلر آشی طورغان اطعمەنك هر برسینی آشی آلور. بو سوزلر کوب کشی قارشندە بدیهی سوزلردر. لکن نی قیلمق کیرەك که بالالرنك چیرلەوی کوبسنچە آشاتو تربیەسندە کیمچیلك بولغاندن پیدا بولادر. شونك اوچون اصول تربیه علمی بو مسئلەنی سوبلەمیچی کیته آلمیدر.

بالاغه طعامنی لازم قدرگنه بیرمك تییشلیدر. طویدرمی قالودە، آرتق آشاتودە، بالانی بیك چیرلەتە وضعیفلەندرەدر. بیك یاش بالاغه هر اوچ ساعتدە بر مرتبه طعام بیروب تەولك اچندە سیگز مرتبه آشاتمق لازمدر. اوچ یاش طولغاندن صونك هر تەولكن دورت مرتبه اطعام قیلمق تییشلیدر.

۳) یوقاردە یاش بالانك طبیعی طعامی آنا سوتی دیلمش ایدی. واقعا بالاغه هیچ بر طعام آنا سوتی اورنینه طورا آلمیدر. شونك اوچون‌دە هر آنا بالاسینی اوزی ایمزمك تییشلیدر. بالاسینی اوزی ایمزمەگان خاتوننك‌دە اوز آناسندن ایممەگان بالانك‌دە سلامتلگینه ضرر ایرشمی قالمیدر.

خیر، بعض بالالرغه آناسینك اولووی آورووی یا که ضعیفلگی سببلی اوز آناسینك سوتندن محروم بولورغەدە طوغری کیلەدر.

اول وقتدە بالانی ایرکسز باشقه خاتوندن ایمزو یا که صغر سوتی ایلە تربیه قیلو لازم بولادر. صغر سوتی ایلە تربیەگە قاراغانن باشقه خاتوندن ایمزدرو بالا اوچون فائدەلیراقدر. صغر سوتی ایلە تربیەلەنگان بالالر آراسندە اولو کوبرەك بولغانلغی استاتیستیکه حسابی ایلە تحقیق وتجربه قیلنمشدر. لکن ایمزوچی خاتوننی بیك صایلاب تعیین قیلمق لازمدر. چونکه آننك خلق وطبیعتی‌دە آورولری‌دە بالاغه بیك سرایت قیلادر.

آندن باشقه بالا کیترگانینه آلتی آی اوزغان خاتوندن یا کْفا طوغان بالانی ایمزو هیچ جائز توگلدر. چونکه یوقاردە بر کرە بیان قیلنمش ایدیکه بالانك زورایووینه قاراب آنانك سوتی همان اوزگەرە بارادر. آلتی آیلق بالاغه فائدەلی بولغان سوت حاضر طوغان بالاغه بیك آوردر، آلتی آیلق بالاغەدە حاضر حملندن قوتلغان خاتوننك سوتی ضررلیدر. اوشبو حالگه دقت قیلنماو سببلی بیك کوب بالالر آخرت سفرینه اوزاتلغانلغی‌دە طبیبلرنك کوب تجربەسی ایلە اثبات قیلنمشدر. بالا ایمزە طورغان خاتون آچینی وآچی نرسەلرنی آشاودن صاقلانمق تییشلیدر.

صغر وکه‌جه سوتی ایلە تربیه قیلغاندە سوتکه صو وشیکر قوشمیچی بالاغه بیرورگه یارامیدر. چونکه حیوان سوتندە بالاغه فائدەلی بولغان

گازیین وآلبومین ماده‌لری آز بولادر، ضررلی مای وطوز کوب بولادر. شونك اوچون بر قاشق صغر سوتینه ایکی قاشق صو قوشمیچی یاش بالاغه بیرو تییشلی توگلدر. بو خصوصده مساهله قیلو سببلی بیك کوب بالالر آوروغه صابشادر.

سوتنك یلیلغی ریومیر اولچه‌وی ایله ۲۵-۲۸) درجه‌دن کیم بولماسقه تییشلیدر.

٤) بالا آنا سوتی ایله تربیه‌له‌نگان زمانده صوغه محتاج بولمیدر. چونکه سوتده لازم مقدار صو باردر. شویله ایسه‌ده، دوکتور گالانین ایرنلری کیبشنگان بالاغه بر آز صو بیرونی معقول کوره‌در. قوی سوتلی آنالرنك بالالری صوغه تیلمرگانی تجربه ایله معلوم بولغان ایمش. سوتدن باشقه طعاملرنی آشی باشلاغان بالاغه صو بیرمك لازمدر. لکن صو بیك صاف بولمق ویورت هواسی مقدرنك جلنغان بولمق تییشلیدر. صوسلا، چای وکوفی بالالرغه بیك ضررلیدر. بالالرنی زورایغانچی بو شرابلرنی اچه‌رگه اویره‌تمسکه تییشلیدر.

بو مقاله دار المعلمین‌لرده اوقوتلا طورغان ایکی اوچ تورلی پیدا گوگیگه کتابلرندن انتخاب قیلنوب قسقارتلوب یازلمشدر.

عمرنك پیدا گوگیگه‌نك اسمینی ایشتمه‌گان وحفظ صحت کتابلری اوقوماغان کشیلر یاتسنماسونلر. بالالرمزنك کوبسینك چیرلی بولووی واکثرینك آیاقلری که‌کری وآرقالری بوکری بولووی طعام تربیه‌سنك کیمچنلك قیلودن بولغانینی اعتبار وملاحظه قیلسونلر. بوباب اصول تربیه علمینك باشقه بابلری اوچون مقدمه قیلندن لازمدر.

کیله‌چك بابلرده هوا، لباس، ونظافت خصوصلری بیان قیلناچقدر.

خارجی خبرلر.

ترکیه ومصر.

عقبه مسئله‌سنده نزاعنك سببی. حج تیمر یولی عقبه شهرینه طابا کیله باشلاغاچ آنگلیه‌نك قوتورتووی بوینچه طورسینا طوتاش جزیره‌سینك ترکیه چیگینه (طابه) اسملی ییرگه کیلوب مصر حکومتی استحکاملر قوروب چیکنی نفتا باشلامش. بواشدن طیلو خصوصنك مصرغه ترکیه طرفندن بر مرتبه رسماً تنبیه قیلندی. مصر اشندن طوقتامادی. بس شوندن صوك ترك عسکری طابه‌گه کروب مصریلرینك استحکاملرینی واتدیلر. هم اوزلری‌ده شول ییرده اورناشوب قالدیلر. ترکیه طورسینا جزیره‌سینی اوزینکی دیب دعوا قیلادر. مصر ایله ترکیه‌نك چیگی سویس قولتغندن باشلانا دیدر. مصر ایسه، آنگلیه بر غیسی بوینچه طورسینا مصرنقی چیك عقبه قولتغندن دییور. آنگلیه‌نك (دیانا) اسملی ومصرنك (نورالبحر) اسملی کویمه‌لری حاضرده عقبه وطورسینا قارشنده طورادر. عقبه مسئله‌سی حقنده مصرده نشر اولنمقده اولان (ترك) جریده‌سی لوندون گازیتلرندن کوچروب اوشبو سوزلرنی یازادر: «ترکلر عقبه‌ده بیك‌نق طورمقچی بولالر. ترکیه عقبه قارشنده‌غی فرعون جزیره‌سینی‌ده اوزلرینه قاراتمقچی بولالر.

حج تیمر یولینك ترکیه‌گه سیاسی فائده‌سی‌ده کورینه باشلادی. ترکیه‌نی آورو وضعیف دیيوب اویلیلر ایدی. ایمدی عربستاننی آنك قولندن آلووی مشکل بولور.

یاؤروپاده ترکنك آقچه‌سی یوق دیيوب کوله طوردیلر. امّا اول تیمر یولینی تبوك شهرینه ایرشدردی. ایمدی معان شهرندن عقبه‌گه بر بوتاق حاضرلی. بر نغوب ییتسه، ترکیه‌نی ییگگو بیك آور بولور. بو ایشده ترکیه‌نی گیرمانیه بـاطرلاندرادر. آخری آنگلیه ایله گیرمانیه آراسنده بر صوغش بولمیچی قالماس.

گیرمانیه ماروکده فرانسیه‌گه کیلگانی کبی مصر مسئله‌سینه ترك یاقلی بولوب آنگلیه‌گه قارشی طورمقچی بولو فکرنده‌در. آنگلیه کوزینی آچارغه وقت ییتدی.

ترکیه.

حج تیمر یولی بر بوتاق ایله (عقبه) شهرینه باروب قزل دیگزگه چغاچق ایدی.

عقبه شهری اصلده ترکیه‌نکیدر. مصر چگینه بیك یاقیندر. حاضرده آنگلیه بو شهرنی مصرنقی دییوب دعوی قیلادر.

بو کونلرده ترکیه عقبه‌گه بیك کوب عسکر قویمش ایدی. آنگلیه بوکا اعتراض قیلادر. ترکیه عسکرینی کیری آلماسه، آنگلیه ترکیه‌نی قورقتمق اوچون صوغش کویمه‌لرینی ازمیر شهری قارشینه کیتره‌چك ایمش. اصلده مصر ییرلری عموما ترکیه‌نکی ایدی. آنگلیه ترتیبکه صالمق اوچون مصرنی ترکیه‌دن گویا مرحمة گنه آلوب طورغان بولغان ایدی. ایمدی مصرنقی دیيوب ترکیه‌نك اوز ییرلرینه قاتشا باشلادی. سیاست وپولیتیکه عالمنك انصاف دیگان نرسه هیچ یوقدر.

اگرده حج تیمر یولی عقبه شهرینه چقسه سویس جرماغینك اعتباری آزایاچقدر. ترکیه عربستانغه عسکرینی کویمه‌لر ایله‌ده طاشی آلاچقدر. شول سببدن آنگلیه بو مسئله‌ده بیك قاتی طورادر.

قاراب طوریق، نیلر بولور ایکان. بو خصوصده مصر حکومتی اوزی نی ده‌یتور ایکان. بالـغ بـولغان وارثنك آپیکونینك سوزینه اعتبار یوقدر.

عقبه شهری سلیمان علیه السلام زماننده قالغان بیك ایسکی شهردر. اوّلده (ایلاط) اسمنده یورتلمشدر.

بو شهر قزل دیگز اسمنده‌گی عربستان دیگزینك تون یاغی طرفنده‌در. قزل دیگز قولتقلانوب بو شهرگه یوز ایللی چاقرم قدر ییر اوچلانوب کره‌در. کیگلگی (۲۰) چاقرم قدردر. اوشبو قولتق عقبه کورفزی دییوب آتالور. دیگز پاراخودلری اوچون بیك شق بر کورفز وقولتقدر.

ترکیه.

معلومدرکه گازیتلرنك تورلی دولتلرنی بر برسی ایله صوغشدرمیچی طوراسیلری کیامی. بر کون ترکیه ایله پیرسیه‌نی تمام صوغشدرا یازغانلر ایدی. ایمدی اول اش باصلدی. حاضرده ایران شاهی ترکیه ایـله دوستلق روشنچه صلح قیلشورغه قرار بیرمش. شولای بولسه‌ده، جریده‌لر همان بر صوغش کوته‌لر. استانبول سلطانی همان قورالّلانا ایمش. لکن کمگه قارشی ایکانی سیـاست عالمنده معلوم توگلدر.

عسکر وصوغش کویمه‌لری خرجانینه طوتمق اوچون سلطان حسابسز کوب اولان اوزینك خصوصی مالندن بیك کوب آقچه صرف قیلمشدر.

بو حاضرله‌نونی گیرمانیه خاطری اوچون بولمق کیره‌ك دیب ده‌اویلیلر. سیاست عالمنده سوز ونفوذی یورسون اوچون گیرمانیه اوزینك دوست دولتلرینك هر برسندن حاضرله‌نولرینی اوتنه ایمش.

ماروك.

ایسپانیه‌ده الجزیره شهرنده ماروك دولت

اسلامیه‌سی خصوصنده‌غی کیکاش مجلسی تمام بولورغه یاقنلاشادر. کوب مسئله‌لر ایکنچی مجلسکه قالدرلاچق کبی کورینه‌در. ماروك بانکسینه فرانسیه باشقه مملکتگه قاراغانده ایکی اولوش آرتق صوما ایله قاتنشورغه و ماروك مملکتینك دیکز قری شهرلرنده پولیسه فرانسیه ایله ایسپانیه طرفندن اورناقلاب قویلورغه قرار بیرلور کبی طورادر.

هر نه ایسه حاضرگی کونلرده تمام صلح بولووی قل اوستننده گنه طورادر.

ماروك اهل اسلامی گیرمانیه‌غه عموما نیمسلرگه بیك تشکر قیلمقده‌درلر.

اوزلرینك مستقل بولوب قالووینه گیرمانیه ایمپیراتوری ڤیلگیلم سبب بولغانینی بیك آڭلیلر ایمش.

بونك مقابلینه فرانسیه وایسپانیه‌گه قارشی عموما دشمانلق اظهار قیلمقده ایمشلر.

یاپونیه.

«سڤیت» نك خبرینه قاراغانده یاپونیه بیك اجتهاد ایله بر صوغشقه حاضرله‌نوب قوری عسکرینی‌ده دیکز عسکرینی‌ده بیك آرتدرا باشلادی، بو حرکت آنگلیه‌نك وقتلی ایلچیسی آرتور کوننائوتسکی یاپونیه‌غه کیلگاندن صوڭ بیگره‌ك ده آرتدی. یاپونیه‌غه کیلگان وقتده اهالیسی بوکشینی بیك تعظیم وتبریك ایله قارشی آلدیلر. بو اشلرده بیك یاشرن بر سر باردر. قایسی دولتکه قارشی بولسه‌ده، یاپونیه‌ینه بر صوغشقه حاضرله‌نه‌در. چونکه آنك حاضرده اوزینی صاقلار اوچون هیچ حاضرله‌نوگه احتیاجی یوقدر.

گیرمانیه

«تان» گازیتنك خبرینه قاراغانده الجزیره مجلسنده گیرمانیه‌نك فرانسیه‌گه قارشی طورووی اوزینی اهل اسلامغه خصوصاً ترکیه اهالسینه یاقن کورسه‌تمك اوچون ایمش. سلطان بو مجلسنك کیکاشلرینی بیك دقت ایله مطالعه وملاحظه قیلوب طورا ایمش.

قتای. گازیتلرنك یازووینه قاراغانده قتای عسکرینی اصلاح قیلوب اویره‌تونی یاپونیه اوستینه آلمشدر. و بو خصوصده رسمی بر معاهده‌ده یازلمش ایمش. قتای عسکری آراسینه نمونه بولمق اوچون بر نیچه مڭ یاپون عسکری‌ده کیترله‌چکدر.

ترکیه وآفغانستان.

استانبول سلطانی افغان امیری حبیب الله خانغه صالح محمد افندی اسملی بر عالم کشیسنی ایلچی ایتوب یوللامشدر.

آفغانستانك پایتختی کابل شهرنده بو ایلچینی بیك الوغ تعظیملر ایله قبول ایتمشلر. بو ایلچی نی اوچون یوللانغانی بیك یاشرن سردر. لکن ایکی آراده‌غی مناسبتنی قوّتله‌و اوچون بولاچغنده شبهه یوق ایمش. آنگلیه ایله ترکیه آراسی بوزلغان تقدیرده هندستاننی بر آز اوشکرتو نیتی‌ده بیك احتمالدر. اول تقدیرده شبهه‌سز آنگلیه مسلمانلرغه مغلوب بولاچقدر. اوتوز کون رمضاننك آخرنده بر کون بایرام بولمی قالمی دیلر. آخری آنگلیه قدر کیچه‌سینی اوزدردی بوغای. بایرام بیك یراق قالماغان کبی کورینه آنگلیه‌روسیه‌گه‌ده بیك کوب دشمانلقلر قیلمش ایدی.

فرانسیه.

فرانسیه‌دن باشلر آراسنده عسکر وصوغشلرنی خلاف کوره طورغان (آنتیمیلیتار-یزم) فکری بیك شائع بولا باشلاغان. بو فکر طرفدارینك اوزلرینه مخصوص جمعیتلری وکلوبلری‌ده باردر. گاهاجییلشوب اوراملرده‌ده فکرلرینی سویله‌ب قچقروب یوریلر. اوزلرینك شعرلرینی اوقیلر. بونك اوچون آنلرنی بر آز تعزیر وجزاده قیلالر. لکن فکر آڭا قارامی همان طارالاده طارالا. ایسکی بر سوز باردر: «بالاطووار احتمال اوله‌ر، اما فکر طوماسون. اول طوسه، هیچ اولمس» دیلور. شول قبیلدن فرانسیه حکومتی بو فکرنی هیچ بتره آلمی.

فرانسیه‌ده ایکی یل صاین عسکر آلماشینه بارا. عسکرلك هر کم اوچون لازمدر و فکرنك عسکر آراسینه کروودن بیك قورقالر. بو فکرگه قاراغانده چیت مملکتلرگه هجوم قیلوب صوغشو بیك زور ظلمدر. صوغش بولغانده فقط مملکتنی صاقلار اوچون بولورغه تییشلیدر. بو فکرار بابی عسکرلرگه آفیسرلرگه بیك نفرت کوزی ایله قاریلر. آنلرنی بیك خور کوره‌لر.

یاوروپا وممالك اسلامیه

بعض جریده‌لرنك فکرنچه ماروك حقنده الوغ مملکتلرنك نزاعلری اسلام مملکتلرینی بولو فکرندن طووا ایمش. گیرمانیه ماروك خصوصنده فرانسیه‌گه قارشی کیلووی ترکیه‌نك آناطولی قطعه‌سنده مینم تدبیرلریمه سز قارشی کیلمسلك بولسه‌ڭز، مین‌ده سزگه ماروك خصوصنده قارشی طورماس ایدم دیمکدن عبارت ایمش. ترکیه‌نك آناطولی ولایتلری اوزینه قالسه، گیرمانیه ماروك، جزائر وتونسنك فرانسیه تصرفنده قالووینه، طرابلسنك ایتالیه‌گه قالووینه، مصر وعربستانك آڭلیه‌گه قالووینه راضی بوله‌چق ایمش. بو کیلشدن بزنك روسیه‌گه هیچ حصه قالدرلمامشدر. لکن بو بر شبهه وسوء ظن بولسه کیرك؛ چونکه ترکیه‌نی ماروك دولت اسلامیه‌سینه قیاس قیلورغه یارامی. ترکیه گیرمانیه‌گه تیمر یوللر صالورغه زاڤودلر قورورغه رخصت بیرسه‌ده، بوتونله‌ی آنك قولینه طابشرلو احتمالی یوقدر؛ زیرا که ترکیه میلیون قدر مکمل قوراللری عسکر چغارورغه قادردر. ایللی مڭلك طرانسڤاآل بورلرینه آڭلیه عسکری ایکی یل صوغشمیچی غالب بولا آلمامش ایدی. شهید بولورغه عموما راضی بوله‌چق میلیون ترك عسکری ایله صوغشورغه گیرمانیه‌گه بیك کوب وقت کیرك بولور. گیرمانیه اهالیسی بوڭا راضی بولو احتمالی یوقدر. چونکه حاضرده صوغشقه خلاف پارتیه‌لر بیك کوبدر. صوغش سببلی فابریکلرگه وآنده اشله‌وچی خلقلرغه بر آزغنه ضرر کیله باشلاغاچ‌ده، گیرمانیه‌ده بوتون حکومتینه ضررلی ایکنچی بر داخلی حرکت باشلاناچقدر. ترکیه‌ده بو احتماللرغه بیك واهمیت بیره‌لر ایمش. گیرمانیه ایمپیراتوری ویلگیلم‌ده بو احتماللردن غافل بولماسه کیره‌ك.

حاضرده آنتیمیلیتاریزم مسلکی یاڤروپاده بیك شائعدر. بو مسلك ضعیف مملکتلرنی طالاوغه هیچ راضی توگلدر. ترکیه‌ده حاضرده عسکر اسبابینی بیك آشغچلق ایله حاضرلیلر. بو حال هر تورلی احتماللردن احتراز اوچون بولمق کیره‌ك. هر نه ایسه، زمان بیك بولغانچقدر. سیاست عالمنده بیك نازك سرلر اوینیدر.

حبشستان

ترك گازیتنك خبرینه قاراغانده آنگلیه ایله ترکیه آراسنده معلوم عقبه شهری خصوصنده نزاغ وصوغش باشلانسه. حبش

پادشاهی ترك سلطانینه وعده قیلمشدر. معلومدرکه حبشیلر ۱۳۲۸ سنه مقدم حضرت رسول (صل‌اه) اوزی صاغ وسلامت وقتده‌ده اهل اسلامغه کوب معاونت کورسه‌تمشلر ایدی. شویله‌که مکه کافرلرینك اذاوجفالرندن عاجز بولغان مسلمانلرغه پیغمبرمز حضرتلری حبش بیرینه کوچه‌رگه رخصت قیلمش ایدی. شول روشچه (۱۰۰) قدر کشی هجرتدن مقدم قزل دیگز آرقلی حبش مملکتینه کوچدیلر. اول زمان حبش نجاشی یعنی (نیگوسی) مهاجر مسلمانلرغه بیك کوب رعایه وحرمت کورسه‌تمش ایدی. حاضرگی نجاشی (مه‌نه‌لیك) اسملی بیك غیرتلی بر کشیدر. (۶۲) نچی یاشنده‌در. (۱۸۸۹) نچی یلدن بیرلی پادشاهلق قیلادر. حبشستاننك (۵) میلیون قدری خلقی باردر. اچلرنده بر نیچه محله‌مسلمانلرده باردر.

توب قزان خلقی

(۹ نچی نومردن ما بعدی)

قزان ولایتنده‌گی مسلمانلرنك اصلی بلغار ایکانلکگه قوتلی دلیللردن برسی — بلغار زمانلرندن قالغان زیارت تاشلری‌نك یازولری قزان ترکی‌سنچه یازلماقی‌در. ۱۳ نچی عصرده آزیه‌طرفندن کیلوب یاؤروپاغه هجوم ایتکان تاتارلر اوّلده مجوس بولوب، صوڭندن بلغارلرنك اثری بلان اوزبك‌خان زماننده‌غنه (۱۴ نچی عصرده) دین اسلامنی قبول ایتکانلر، شول‌سببلی ۱۳۱۲—۱۳۴۰ نچی یل‌لردن مقدم قویلغان تاشلر - تاتارلرنقی بولماسقه کیراك، بلکه بلغارلرنقی‌در. چونکه دین اسلام بولماغاچ آلارده اسلام یازوی قایدن بولسون؟ ۱۸۹٤ نچی، ۹۵ نچی یل‌لرده قزان دارالفنوننده‌گی آثار عتیقه جمعیتی طرفندن بلغار زمانلرندن قالغان آثار عتیقه‌لرنی تفتیش قیلو اوچون کوندرلمش ایدك. اسپاس وتتوش اویازلرنده‌گی تاشلرنك بعض‌لرینی یازوب آلدوق. بو تاشلرنك بر نوع‌سی خطکوفی بلان بتونله‌ی قزان ترکی‌سنچه یازلمش‌در، ایکنچی‌سی‌ده شولایوق خطکوفی بلان ترکیچه یازلغان، لکن آخرنده - وفات بولغان یلی وکونی چواشچه در، اوچونچی تورلولری خط‌ثلث بلان بتونلای عربچه‌یازلغان؛ مثلا رجب قریه‌سی‌نك ایسکی زیارتنده‌گی تاشلرنك برسنده بیله یازلمش‌در:

هوالحی الذی لایموت — آنبال اوغلی حسن زیارتی ترور — رحمةالله علیه رحمة واسعة — رجب آیی‌نك اوچونچی کونی ایردی.

تتوش اویازنده «جانباقتی» دیگان اورس آولی‌نك کنیسه ایشگی‌توبنده بر نیچه یازولی تاشلار بار، برسی‌ایشگی بوصاغه‌سینه یازوی بلان‌اوستکا تابا، صالونغان خط‌ثلث بلان بیك یخشی یازلغان، لکن ایکی باشی‌ده استینا آستینه کروب قالغان سببلی‌اورتاسنده‌بر نیچه یولین‌غنه‌اوقو ممکن بولدی، اوچ‌سطری‌شول‌در: «الدندا—٨٤یاشنده— عدد تاریخ آلتی‌یوز—فرق‌ایکی‌ده ٦٤٢» بو تاش ۱۲۴۴ نچی یلده باتوخان زماننده قویلمش‌در، البته اول وقتده تاتارلر مجوس بولغانلر «جانباقتی» اورسلری بو تاشلرنی (شول اطرافداغی مسلمانلرنك خبری بوینچه) یوز یل مقدم یاقینلرنداغی «اترچ» قریه‌سی‌نك ایسکی زیارتندن کنیسه بوصاغالرینه صالو اوچون‌اورلاب‌کیترگانلر ایمش. دخی ترکی‌چه یازلغان تاشلردن یدی یوز ایکنچی، یدی یوز اوچنچی یل‌لرده قویلغانلرینی‌ده‌کورگالادك، (یعنی‌توقطاغوخان زماننده ۱۲۰۳ نچی ۱۲۰۴ نچی یل‌لرده قویلغان تاشلرنی) تتوش اویازنده «آتراچ» قریه‌سی‌نك ایسکی زیارتنده بر تاش بیله یازلغان‌در:

هوالحی الذی لایموت— یوسف اول محمد اول اسماعیل زیارتی توررور — رحمة الله علیه‌رحمةواسعة — فانی دنیادین باقی آخرتکه طندوی — تاریخ جیات جور وان تواتو. (آخرده‌غی دورت سوز چواشچه— یدی یوز اون دورت‌دیمکدر.)

(اوزبك‌خان زماننده ۱۳۱۰ نچی‌یلده‌قویلغان)

اسپاس اویازنده «ماتؤیفکا» دیگان اورس آولی‌نك کنیسه یاننده بیك الوغ زیارت تاشی یاتا، بولارنی اورسلر کنیسه صالغان وقتده قایدن بولسه‌ده، اورلاب کیترگانلر بولسه کیراك؛ برسی‌نك یازوی بیك یخشی خطثلثی بلان بتونلای عربچه یازلغان:

هوالحی الذی لایموت .... حاج‌الحرمین محمود بن حسین البلغار — قدس الله روحه ونورضریحه — اللهم‌ارحمه‌رحمة‌واسعة — توفی الی رحمة الله تعالی فی غرة شهر رمضان سنه تسع وثلثین وسبعماة (اوزبك‌خان زماننده ۱۳۳۷ نچی یلده قویلغان)

عین‌الدین احمرف

منظوم سوزلر.

شاعرلر گازیت‌لره شعر یازار
اوقوچی افندیلر لذت طابار
فاناتیق‌لر بوشعرگه قؤیرؤق طاغار
توگل قؤیرؤق، سوندررگه چپطا یابار
شعر توگل گازیتنده اوقوماسقه
وعده قویالر گازیتنی هیچ باقماسقه
گازیتچی‌گه سلام ویروب سوز قاتماسقه
بزگه تیوش طوری ئه‌یتونی طوقطاتماسقه
گازیت بزگه نی‌نوژنا دیب نادان یوْرسوْن
کونسیرؤاتورلرغه الله انصاف ویرسوْن
ترقیلر، قایده ایکانوْن کوزی کورسوْن
ملت اوْچوْن بیل باغلاب یولغه کرسوْن
ملت آلغه کیتارگه علم کیره‌ك
بو زمان‌نك فکریده شونده کوبره‌ك
بر برگدن اوْرکشوده هیچ فایده یوق
ملت اوْچوْن علم برله گازیت کیره‌ك
گازیت اوقو شرعاده هم درست‌در
گازیت اوقو اشسزلرگه‌ده بر اشدر
گازیت اوقو چن ئه‌یتکان‌ده بیك درستدر
گازیت حرام دیوومز بیك یاگلشدر
ملت اوْچوْن گازیتلرده بز ئه‌رله شیك
گازیت برله هرکونده بر خبرله شیك
ملت اوْچوْن نی ئه‌یتسه‌کده شونده بتسوْن
باشقه وقت بر برمزنی قدرله شیك
طارتشولر کیتمه‌سوْن بیك اوْزاققه
آنك ایله بز توْشه‌رمز بر توْزاققه
هر برمز جان ودلدن بر سوز برله
ملتنی طارتشایق آل طرفقه
ملت ملت دیگانی‌ده کوب ایشتدك
صوْصوْب‌کیترؤب قویونی‌ده بیك کوب‌کوْتدك
ایمدی دوستلر بوقای زمان، بله‌سزمی؟
ملت اوْچوْن همت ایته‌ر کوْنگه یتدك.
ایشتدگزمی اوفادن نی یازالر
آنده ایکان طوغری فکرلی آغالر
داؤای بزگه دار الفنونلر آچ دیوْب
حکومت نك قوْلاغینه سوز قاغالر
اشکولالر شول یرنده قالسوْن دیلر
آنی اسلام اوز قولینه آلسوْن دیلر
تاتار „اچتو دیلییت“ دیب میسیونیرلر
هر بریسی عجبکه قالسوْن دیلر
یارامیدر ته‌تی سوزگه قوواتوْرغه
بوگوْن طاگده جایوْن کوْتوْب یوواتوْرغه
توْرلی یرده مجلس یاصاب فکر ازلیك

ملت اوچون پراۋالر قازا نورغه
محررلر رحمت یاوسون سزگه بیك كوب
گازیتلرنی یازا سزلر بیك بلگرتوب
هر خبرنی هر پونكت‌نی بز نادانغه
كورسانه سز دوربین ایله آچق ایتوب
فاتح، بیكارسینك شعرڭ بیگره‌ك عجب!
شعرڭگه طقماغانسڭ بر سوز (عرب)
بو اشده سن قیلمیسكمی سوء ادب
عرب قوشوب یبار سوزنی توزله‌تكه‌لب
یوق افندم! مونه طاغون بوده بار ایچ
گازیتچی‌لر بزگه شولای قوشه‌لر ایچ
نی یازساڭده آنا تلنده یاز دیوب
اوز تلمز بار خدمتكه ده یاری ایچ
نورایف، سین شاعر توگل بولما قاشقه
چن شاعرنڭ عروضی بار وزنی باشقه
بولای دیگاچ سن طاغن قاوشاب كیتمه
سلامڭ یاز عبد المجید آرقاداشقه

فاتح نورایف.

فنی هنرلر.

بو عصر ایلیكتریك عصری دیوب سببسز آتالمیدر. چونكه ایمدی‌اول قوّه‌دن هر اشده فائده‌نا باشلادیلر. حاضرده امیریكاده بالق طوتوچیلرده بو قوّه‌نی استعمال قیلالر ایمش: بالق كویمه‌سینی بیك كوب تیمر چبقلر ایله چورناب، ئه‌یله‌نه‌سینه‌ده طاراتوب اول چبقلرغه كویمه اچنده‌گی باتاریدن ایلیكتریك قوّه‌سی یبه‌ره‌لر ایمش. شول چبقلرغه اورنغان بالقلر هر برسی هوشسز بولوب صو اوستینه قالقالر ایمش. شول روشچه بالقچیلر صو اوستنڭ بالقلرینی قوللری ایله جییوب غنه یوریلر ایمش.

ته‌مه‌كی حقنده.

آخری.

بر كره ته‌مه‌كی ایله آغولانغان اعضالر كچكنه‌گنه اورونیڭ كوته‌ره آلمیلر. وبا وقتنڭ ته‌مه‌كی هم خمرنی كوبره‌ك استعمال قیلوچیلر بیك تیز اوله‌لر. اوقوچی یاشلرنڭ كوبسی ته‌مه‌كینی ذهننی آرتدرا دیوب استعمال ایته‌لر. بو بیك زور خطادر. مشهور حكیم وادیبلردن: امیل زولا، دوما اوغلی، ژول، ۋیكتور، گوگو هم آببات موآنیو جنابلری (دیفیری) نڭ یازووینه قاراغانده كوب تجربه قیلوب ضررن طابقاندن صوڭ ته‌مه‌كینی بوتونله‌ی طاشلاغانلر ایمش.

بو بوزقلقغه عادتلنگان كشیلرنی طاشلاتو بیك چیتن‌در. خصوصا یاشدن اویره‌نگان كشیلر كمالتكه ایرشكاچ هیچ طاشلی آلمیلر. چیت مملكتلرده بو بوزقلق ایله كوره‌شو اوچون بیك كوب جمعیتلر تأسیس قیلنمشدر. بو جمعیتلر طرفندن شول حقده كوب رساله‌لر باصدرلوب طاراتلادر. آمیریكاده هم نورۋیگیه‌ده ١٦ یاشینه یتمه‌گان بالاغه ته‌مه‌كی صاتقان كشیدن اشتراف توله‌ته‌لر. بوزقلق ایله كوره‌شو اوچون اول تدبیرلرگنه بیتمی بوتون مكتب ومدرسه‌لرده شونڭ ضرری حقنده درسلر بیرمك لازمدر. (س.)

صوڭ خبرلر.

كیچه شائع بولغان خبرگه قاراغانڭ شهرمزنڭ هر مدرسه‌سینڭ شاگردلری اتفاق ایله مدرسلرینه مدرسه‌نڭ هر جهتلرینی اصلاح قیلو خصوصنده بر عریضه بیرمشلر. مذكور عریضه خصوصنده مدرسلرنڭ اتفاقی ایله مذاكره قیلنوب بر تدبیر قیلنماسه، درس اوقومی طوراچقلر ایمش. هر ایكی طرف مشاوره ایله بو كوڭلسز واقعه خصوصنده بر تدبیر قیلنسه گوزل بولور ایدی. شدتلی معامله وشدتلی جوابنڭ نتیجه‌سی خیرلی بولماس. الله تعالی صلح واصلاح نصیب ایتسون.

یاركند.

یاركند شهرنده قزانی مهاجر مسلمانلرنڭ اجتهادی سایه‌سنده رخصت رسمیه ایله بر كتبخانهٔ اسلامیه آچلمشدر.

تیز زمانده جمعیت خیریه آچمق فكری‌ده مذاكره وملاحظه قیلنمقده‌در.

محرر افندی!

بالغ بولدیغمدن بیرلی دین اسلامنی یاراتوب دین اسلامنڭ حقلغنی بلوب دین اسلامغه ایمان كیتورگان ایدم. لكن اوزمنڭ دین اسلامده بولغانلقمنی كشی‌گه بلدرمی یورگان ایدم. بو سنه‌ده پادشاه حضرتلرندن ایركنچیلك‌لر بولغاچ مسلمان قرنداشلرمنڭ آلدنده كلمهٔ شهادتنی كیتروب اوزمنڭ مسلمان بولغانلقمنی اظهار قیلدم. مسلمان قرنداشلرم بارچه‌سی منم بو اشمدن شاد بولوب بزگه قوللرندن كیلگان قدرلی معاونتده بولدیلر. اوزمزگه وجماعتلرمزگه مرحمت كوزلری برلن قاری باشلادیلر. مسلمان‌ایچیلغمزنی رسما تصدیق قیلدرمق اوچون تییشلی اورنلرینه عریضه بیروب اشمز یولغه كیتكاچ خریستیان اسملرمزنی طاشلاب اوزیمه (یحیی) دیو، خاتونیمه مستوره اوغللریمه زكریا وقاسم دیو اسلام اسملری قویدردم. مذكور ایكی اوغلمنی شوشی كونده سنت‌كه بیردم. الله آخرنی خیرلی قیلسون.

شاه میرزا قریه‌سندن یحیی آرخیپ اوغلی آرخیپوف.

جوابلر.

اوفا مخابرلرینه:

خیرالله حضرت اون بش سنه‌دن بیرو اصلاح مكاتب ومدارس اوچون چالشمقده وشو زماندن بیرو همان فنون ومعارفنڭ انتشاری خصوصنده غیرت ایتمكده‌در. شول یللردن بیرلی بو خصوصده ایسكی فكرلی علماوعوام طرفندن یته‌رلك سب وتحقیر قیلنمش ایدی. ایمدی تكرار سب قیلنا باشلاوینه هیچ راضی توگلمز. بركشی ایكی مرتبه سب قیلنمق عدالت توگلدر. قصور هر كمده بولا بلور. بوكا قدر قیلغان همت وغیرتلرینه تشكر قیلنماس بورون قصورلرینی صایمغه ایرته‌در.. خدا صلح واصلاح نصیب ایتسون.

دوخونوی صوبرانیه‌دن وباشقه محكمه‌لردن بولغان سؤاللرغه قارشی میتریكه دفترندن روسچه رسمی جواب اوچون كیره‌كلی سوزلری باصدرلمش كاغدلرنڭ یوز نسخه‌سی ٢ صوم ٥٠ تییندن قزانده كریمفلر كتبخانه‌سنده صاتلمقده‌در. ٣—١

روسچه اوقوتوچی.

بالالرنی آیینه فقط اوچ صوم ایله روسچه اوقورغه، یازارغه هم سویله‌شورگه اویره‌ته‌من. آدریس: یونسفلر میدانننڭ بدرالدین آپانایف یورطنده.

نیكولای طروشكوف. ٣—١

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань, Пассажъ. Редакторъ-издатель Ахмед-Гадій Ніамовичъ Максудовъ.